



Kirkemøtekomiteens merknader
og Kirkemøtets vedtak

Kirkelig medvirkning ved gravferd når den ønskes etterfulgt av kremasjon og askespredning. Endring i alminnelige bestemmelser for gravferd.

Kirkemøtekomiteens merknader

Komiteen anser at saksorienteringen og Bispemøtets læremessige uttalelse gir et godt grunnlag for at Kirkemøtet kan fatte vedtak i denne saken. Dette har vært en sak som i lang tid har medført uklarhet i forhold til regelverket når det gjelder kirkelig medvirkning ved gravferd når denne skal etterfølges av askespredning.

Komiteen har spesielt merket seg at Bispemøtet uttaler:

En fornyet gjennomgang har vist at askespredning etter Bispemøtets oppfatning ikke strider mot kristen tro på menneskets legemlige oppstandelse og håpet om evig liv. Det kristen oppstandelseshåp er ikke avhengig av at det jordiske legemets tilbakeføring til jorden er bundet til et bestemt, geografisk sted. Bispemøtet er følgelig av den oppfatning at det ikke er læremessig grunnlag for å avvise kirkelig gravferd som etterfølges av askespredning. Det er heller ikke læremessig nødvendig å avvise kirkelig medvirkning ved selve askespredningen. (BM 007/12 pkt. 2 og 3.)

På dette grunnlag anser komiteen at det ligger til rette for å imøtekomme pårørendes behov når de ønsker at den kirkelige gravferden skal etterfølges av askespredning.

Komiteen finner i hovedsak å kunne slutte seg til Kirkerådets forslag til vedtak, men har enkelte merknader og forslag til endringer.

Komiteen slutter seg til Bispemøtets uttalelse som skjelner mellom gravferd som avsluttes med jordpåkastelse og velsignelse, og det som skjer i etterkant. På denne bakgrunn mener komiteen at overskriften bør lyde: «Kirkelig medvirkning ved gravferd når den ønskes *etterfulgt av kremasjon og askespredning*. Endringer i alminnelige bestemmelser for gravferd».

Askespredning som fenomen

I forbindelse med endring i gravferdsloven i 1996, ble det åpnet for askespredning. Kirkemøtet ga den gang uttrykk for at man ikke ville ha kirkelig medvirkning ved denne, og heller ikke at man kunne forrette gravferden forut for en askespredning (KM 15/94). Askespredning som gravferdspraksis ble sett på som et forholdsvis ukjent fenomen og en skikk som ikke har vært benyttet i kirkens historie. Skikken har røtter i andre religioner og kulturer og representerer tradisjonelt en annen forståelse bygd på en hinduistiske eller

panteistisk forståelse der mennesket går opp i et syklisk kretsløp. Kirkemøtet mente derfor at dette var en skikk som stod fjernt fra en kristen livstolkning.

Bispemøtets uttalelse i 2012 peker også på dette, og ser at det er ulike oppfatninger om hvorvidt askespredning som symbolhandling formidler forestillinger som gjør at kirkelig medvirkning ved en slik handling ikke er ønsket. Bispemøtet skjeller nå imidlertid tydelig mellom kirkens tro og lære og kirkens tradisjon og symbolikk.

Omfanget av askespredning har etter det komiteen kjenner til økt i løpet av de 15 årene dette har vært tillatt. Rundt 400 askespredninger foretas hvert år i Norge, dvs ca 1 prosent av alle gravferdene. Av disse er anslagsvis halvparten medlemmer av Den norske kirke. Hvilke grunner avdøde eller pårørende/ den som sørger for gravferden har for å velge askespredning vil sannsynligvis variere. I dag er det ikke bare grunner som er knyttet til en hinduistisk forståelse og tradisjon.

Kirkens gravferdsliturgi

Gravferdsliturgien gir uttrykk for en kristen livstolkning, og de som ønsker en kirkelig gravferd skal få det, også om gravferden etterfølges av askespredning. Det er derfor ikke aktuelt å avvise kirkelig medvirkning på bakgrunn av avdødes eller de pårørendes tro eller avvikende syn på kirkens tro og lære.

Kirkelig medvirkning ved askespredningen

Bispemøtet mener at det ikke er læremessig nødvendig å avvise kirkelig medvirkning ved selve askespredningen. Komiteen mener derfor at det kan åpnes for slik deltakelse når de pårørende ber om det.

I veiledningen i Gudstjenestebok for Den norske kirke, del II heter det at «urnenedsettelse brukes der det er ønske om det, og vanligvis er det ingen kirkelig medvirkning ved denne handling». Komiteen regner med at dette også vil bli normalordningen ved askespredning.

Veiledning

Komiteen støtter Bispemøtets forslag om at det utarbeides en veiledning til bruk ved askespredning. Komiteen mener denne også bør inneholde elementer til en enkel liturgi, med tekster, bønner og salmer, som brukes av kirkens ansatte. Dette kan også benyttes av pårørende og andre, og være en hjelp til å uttrykke en kristen livstolkning. En bør her kunne bygge på liturgien som benyttes i forbindelse med urnenedsettelse.

Komiteen mener at det vil være naturlig at prestene og andre kirkelige medarbeidere i den offentlige samtale og i den pastorale og sjelesørgeriske veiledning tar opp ulike spørsmål omkring gravferd. Dette gjelder bl.a. spørsmålet om kistebegravelse, kremasjon, gravsted, og om konsekvensene av å velge askespredning med hensyn til sorgbearbeidelsen og de pårørendes behov, også i et generasjonsperspektiv, for å ha en grav å gå til.

Administrative og økonomiske konsekvenser

Komiteen anser at det vil være få som vil benytte ordningen med askespredning, og at de fleste ikke vil ønske kirkelig medvirkning. Dersom askespredningen skal skje langt fra avdødes bosted, vil det av praktiske grunner være problematisk og neppe aktuelt å ha kirkelig medvirkning. Dette må blant annet vurderes opp mot kapasiteten til de ansatte. En eventuell medvirkning må derfor løses lokalt i forståelse med prostene eller vedkommendes arbeidsgiver. Rammer og retningslinjer for dette bør utarbeides lokalt der det er behov for det.

Ved eventuell kirkelig medvirkning kan det i noen tilfeller være naturlig at utgifter til dette dekkes av pårørende.

Samtidig som komiteen anser at eventuelle utgifter til deltakelse ved askespredning vil være relativt beskjedne, bes Kirkerådet om å følge utviklingen og eventuelt vurdere om det kan være behov for å se nærmere på dette.

Reservasjon mot å delta ved askespredning og eventuelt gravferden forut for denne

Komiteen har vurdert om prester og andre kirkelige ansatte bør kunne reservere seg mot å delta ved askespredning og forrette eller medvirke ved gravferden forut for denne. Komiteen mener det bør være en slik reservasjonsrett i forbindelse med selve askespredningen. Et mindretall mener dette også bør gjelde for gravferden når den skal etterfølges av askespredning.

Komiteen mener at kirkelige arbeidsgivere, i tilfeller der ansatte reserverer seg, må sørge for at en annen trer inn dennes sted. Regler om dette bør etter komiteens mening ikke tas inn i Alminnelige bestemmelser, men så langt det er naturlig ivaretas innenfor rammen av de ulike tjenesteordningene.

Kirkemøtets vedtak

1. Kirkemøtet tar til etterretning Bispemøtets uttalelse om at det ikke er læremessig grunnlag for å avvise kirkelig gravferd som etterfølges av askespredning, og at det heller ikke er læremessig nødvendig å avvise kirkelig medvirkning ved selve askespredningen.
2. Kirkemøtet mener at kirkelige ansatte kan medvirke ved en gravferd som etterfølges av askespredning og ved selve askespredningen.

Prester og andre kirkelige ansatte kan reservere seg mot å delta ved askespredningen, og eventuelt i gravferden forut for denne.

3. Kirkemøtet ber om at det utarbeides en veiledning som uttrykker en kristen livstolkning, til bruk ved askespredning.
4. Alminnelige bestemmelser, pkt. 6 nytt første ledd skal lyde:
Når det ønskes kirkelig medvirkning ved gravferden, skal den som sørger for gravferden gi melding om gravferden skal etterfølges av kistebegravelse eller kremasjon.
Tidligere 1.-5. ledd forskyves til 2.-6. ledd
5. Ordningen trer i kraft fra det tidspunktet Kirkerådet bestemmer.

(Vedtatt mot 18 stemmer)